ECLI:LV:AT:2018:0111.A420223217.3.L

Lieta Nr. A420223217
SKA-727/2018
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 11.janvārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Līvija Slica,
tiesnese Dzintra Amerika,
tiesnese Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 29.septembra lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība administratīvajā lietā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam /pers. A/ pieder ¾ domājamās daļas no zemesgabala /adrese/. Pārējās zemesgabala domājamās daļas pieder Latvijas valstij Finanšu ministrijas personā. Uz zemesgabala atrodas trešajai personai /pers. B/ piederoša būve.

Pieteicējs vērsās valsts AS „Valsts nekustamie īpašumi", lūdzot viņam atsavināt valstij piederošās zemesgabala domājamās daļas. Ar valsts AS „Valsts nekustamie īpašumi" 2017.gada 20.aprīļa lēmumu Nr. 312 pieteicēja lūgumam atteikts. Lēmumā, pamatojoties uz Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma (turpmāk – Atsavināšanas likums) 44.panta ceturto daļu, norādīts, ka Atsavināšanas likums paredz ēkas (būves) īpašnieka pirmpirkuma tiesību aizsardzību un aizliedz valsts zemi atsavināt citai personai, tostarp kopīpašniekam; 2016.gada 1.novembrī ir pieņemts lēmums konkrētās domājamās daļas atsavināt trešajai personai.

Nepiekrītot valsts AS „Valsts nekustamie īpašumi" lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 29.septembra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, norādot turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Augstākā tiesa vairākkārt ir norādījusi, ka Atsavināšanas likuma uzdevums ir regulēt publiskas personas mantas atsavināšanas procesu ārpus ekonomiskās reformas procesa. Vienlaikus minētajā likumā ir ietvertas tiesību normas, kas reglamentē publiskas personas nekustamā īpašuma atsavināšanu ekonomiskās reformas ietvaros. Šādas normas ir iekļautas Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā. Tādēļ mantas atsavināšana arī Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā minētajos gadījumos notiek publisko tiesību jomā un ir pakļauta administratīvo tiesu kontrolei.

Tātad noteiktos apstākļos arī Atsavināšanas likums attiecas uz publisko tiesību jomu. Tomēr tas vien, ka Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtā daļa noteic gadījumus, kuros īpašuma nodošanu privātīpašumā var ierosināt privātpersona, automātiski nenozīmē, ka lēmums tiek izdots publisko tiesību jomā. Lai atbildētu uz jautājumu, vai konkrētā īpašuma atsavināšana notiek īpašuma reformas ietvaros, ir noskaidrojams pārbaudāmā atsavināšanas procesa mērķis.

[2.2] Kā redzams no Rēzeknes pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr. /numurs/, īpašuma pārejas publiski tiesiskais process tika īstenots jau 1998.gadā, kad ar Rēzeknes pilsētas zemes komisijas 1998.gada 23.oktobra lēmumu īpašuma tiesības uz strīdus zemes ¾ domājamām daļām un ¼ domājamo daļu tika atzītas un attiecīgi 1999.gada 7.septembrī un 2000.gada 10.aprīlī tika nostiprinātas zemesgrāmatā fiziskām personām. Tātad īpašuma reforma bija noslēgusies.

Pieteicējs kļuva par zemesgabala domājamo daļu īpašnieku, pamatojoties uz 2013.gada 14.jūnija pirkuma līgumu, savukārt Latvijas valsts Finanšu ministrijas personā – uz 2016.gada 23.februāra Valstij piekritīgā nekustamā īpašuma nodošanas-pieņemšanas akta pamata, jo zemesgabala ¼ domājamā daļa ir atzīta par bezsaimnieka mantu pēc bijušā īpašnieka nāves.

Tādējādi valsts AS „Valsts nekustamie īpašumi", iemjot par valstij piederošā zemesgabala ¼ domājamās daļas atsavināšanu, rīkojās kā privātpersona.

Pastāvot šādiem apstākļiem, tiesvedība lietā ir izbeidzama sakarā ar to, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Ja, pieteicēja ieskatā, ir aizskartas viņa tiesības vai intereses, pieteicējs to aizsardzībai ir tiesīgs vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

[3] Pieteicējs iesniedza blakus sūdzību par rajona tiesas lēmumu, norādot turpmāk minētos argumentus.

[3.1] Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā ir uzskaitītas personas, kurām ir subjektīvās tiesības ierosināt publiskas personas nekustamā īpašuma atsavināšanu un tiesības pieprasīt lēmuma pieņemšanu. Attiecīgajai iestādei nav privāto tiesību subjektam raksturīgas izvēles iespējas, tās rīcība šādos gadījumos ir stingri reglamentēta. Arī atsakot pieteicējam, iestāde atsaucas nevis uz brīvu gribu, bet gan pienākumu konkrēto objektu atsavināt personai, kurai uz to ir prioritāra tiesība, – trešajai personai. Iestādes rīcības brīvību ierobežo un tiesības trešajai personai piešķir publisko tiesību norma.

Minētais liecina par atsavināšanas procedūras piekritību publisko tiesību jomai un tās pareizības pārbaudes pieļaujamību administratīvajām tiesām.

[3.2] Lietā ir strīds nevis par to, vai iestādei ir jāpieņem lēmums nodot vai nenodot atsavināšanai zemesgabala domājamo daļu, bet par to, vai iestāde, izpildot savu publisko funkciju, ir pareizi piemērojusi Atsavināšanas likuma 4.panta ceturto daļu zemesgabala pircēja izvēlē.

[3.3] Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā minētā lēmuma publiski tiesisko raksturu negroza fakts, ka attiecībā uz konkrēto zemesgabalu zemes komisija ir pieņēmusi lēmumu par īpašuma tiesību atjaunošanu bijušajiem īpašniekiem. To neparedz ne Atsavināšanas likums, ne uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi. Arī Augstākā tiesa nav norādījusi, ka īpašuma tiesību atjaunošanas procedūras pabeigšana attiecībā uz zemesgabalu

būtu izņēmums no Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtās daļas. Likumā nav piešķirta juridiska nozīme apstākļiem, kuru dēļ valsts ir nonākusi kopīpašuma attiecībās ar privātpersonu.

Motīvu daļa

[4] Pārsūdzētais lēmums ir pamatots citastarp uz Atsavināšanas likuma 4.panta ceturto daļu un 44.panta ceturto daļu.

Atbilstoši Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajai daļai publiskas personas nekustamā īpašuma atsavināšanu var ierosināt kopīpašnieks, ja viņš vēlas izbeigt kopīpašuma attiecības ar publisku personu (7.punkts), kā arī zemesgrāmatā ierakstītas ēkas (būves) īpašnieks, ja vēlas nopirkt zemesgabalu, uz kura atrodas ēka (būve) (3.punkts). Atbilstoši likuma 44.panta ceturtajai daļai publiskai personai piederošu zemesgabalu, uz kura atrodas citai personai (kopīpašniekiem) piederošas ēkas (būves), var pārdot tikai zemesgrāmatā ierakstītas ēkas (būves) īpašniekam (visiem kopīpašniekiem proporcionāli viņu kopīpašuma daļām).

Pieteicējs uzskata, ka valsts AS „Valsts nekustamie īpašumi", atsakot viņam kā Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtās daļas 7.punktā minētajam subjektam zemesgabala atsavināšanu, ir rīkojusies publisko tiesību jomā.

[5] Atsavināšanas likuma uzdevums ir regulēt publiskas personas mantas atsavināšanas procesu ārpus ekonomiskās reformas procesa. Vienlaikus minētajā likumā ir ietvertas tiesību normas, kas reglamentē publiskas personas nekustamā īpašuma atsavināšanu ekonomiskās reformas ietvaros. Šādas normas ir iekļautas Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā. Tādēļ mantas atsavināšana arī Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā minētajos gadījumos notiek publisko tiesību jomā un ir pakļauta administratīvo tiesu kontrolei (piemēram, *Augstākās tiesas 2008.gada 4.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-522/2008 (A42499207) 5.punkts*).

Līdz ar to tam, ka atsevišķos gadījumos atsavināšanas ierosinājums ir izskatāms publisko tiesību jomas ietvaros, par pamatu ir tieši apstāklis, ka atsavināšana ir saistīta ar ekonomiskās reformas procesu. Pieteicējs uz šādu saistību nav norādījis.

[6] Augstākā tiesa jau vairākkārt ir atzinusi, ka īpašuma reformas pabeigšanai ir izšķiroša nozīme, nosakot, vai publiskas personas īpašuma atsavināšana ir veikta publisko vai privāto tiesību jomā.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka situācijā, kad nekustamā īpašuma privatizācijas process jau ir noslēdzies, bet domājamās daļas no īpašuma pašvaldības īpašumā nonākušas darījuma rezultātā, pašvaldība, lemjot par tai piederošo domājamo daļu atsavināšanu, rīkojas privāto tiesību jomā (*Augstākās tiesas 2015.gada 5.jūnija lēmums lietā Nr. SKA-786/2015 (A420373512)*). Arī gadījumā, kad dzīvokļa īpašuma īrnieks bija ierosinājis pašvaldībai dzīvokļa īpašuma atsavināšanu un pašvaldība, lemjot par dzīvokļa īpašuma atsavināšanu, bija piemērojusi Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtās daļas 5.punktu, Augstākā tiesa atzina, ka, tā kā dzīvokļa īpašuma atsavināšana nenotiek īpašuma reformas ietvaros, pašvaldība nerīkojas publisko tiesību jomā (*Augstākās tiesas 2016.gada 18.augusta lēmums lietā Nr. SKA-1312/2016*).

Izskatāmajā gadījumā īpašuma reformas process attiecībā uz strīdus zemesgabalu ir noslēdzies. Valsts zemesgabala domājamās daļas ir ieguvusi īpašumā jau pēc īpašuma reformas noslēgšanās kā bezmantinieka mantu. Tādējādi atsavināšana netiek veikta īpašuma reformas ietvaros un valsts AS „Valsts nekustamie īpašumi", atsakot pieteicējam īpašuma atsavināšanu, ir rīkojusies privāto tiesību ietvaros.

[7] Pieteicējs ir pamatoti norādījis, ka, lemjot par Atsavināšanas likuma 4.panta ceturtās daļas kārtībā iesniegtu atsavināšanas ierosinājumu, kompetentās institūcijas rīcību ierobežo normatīvais regulējums. Tomēr, pretēji pieteicēja viedoklim, tas pats par sevi neliecina par institūcijas rīcību publisko tiesību jomā. Ir nepieciešams izvērtēt konkrēto tiesisku attiecību saturu kopumā, kas konkrētajā gadījumā ir privāttiesiskas dabas.

[8] Ievērojot minēto, secināms, ka rajona tiesas lēmums ir pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 29.septembra lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese L. Slica

Tiesnese Dz. Amerika

Tiesnese I. Višķere